גוט שבת אלע אידן. סטאוערט מינץ איז אויפגעוואקסן א פרייער איד אין די תש״כ יארן אין אמעריקע. סטאוערט׳ס איינציגסטע קשר מיט אידישקייט איז געווען זיין באבע אין זיידע וועלכע זענען געווען פרום. נעבעך סטאוערט׳ס טאטע האט אוועקגעגליטשט פון אידישן וועג נאך פאר סטאוערט איז געבוירן. אלס יונגעל פלעגט סטאוערט עסן די סעודה פרייטאג צו נאכטס ביי זיין באבע און זיידע, אבער מער ווי דעם ביסל אידישקייט האט ער נישט געהאט אין די יונגע יארן.

סטאוערט האט חתונה געהאט אבער ער האט נישט געהאלטן קיין תורה און מצוות. איין טאג אין תשמ״ז האט סטאוערט מחליט געווען צו פארן קיין ארץ ישראל אויף א וואקאציע מיט זיין משפחה. זיי זענען געפארן מיט א גרופע טוריסטען פון אמעריקע. די גרופע איז אנגעקומען קיין ירושלים שפעט דאנערשטאג נאכט. ערב שבת האבן זיי זיך אויסגערוט פון די לאנגע נסיעה.

שבת אינדערפרי זענען עטליכע מענטשן פון די טוריסטישע גרופע צוזאמענגעקומען אין דעם פאר-צימער פונעם האטעל, שמועסנדיג וועלכע פלעצער צו באזוכן אין ירושלים. אלע אידן פון די גרופע זענען געווען פרייע. ב״ה ירושלים איז איינע פון די שטעט אין ארץ ישראל וואו אלעס איז פארמאכט אין שבת. וועגן דעם, האבן די גרופע נישט געהאט וואס צו טון אין שבת. איינע פון די חברה האט געהאט אן אינטערעסאנטע עצה: ״לאמיר גיין צום שול!״

״דו ביסט משוגע?!? היינט איז נישט יום כיפור!״ (ליידער פאר רוב פרייע אידן, איז יום הקדוש די איינציגסטע טאג וואס זיי גיין אין שול.) סוף כל סוף, באין ברירה האבן די מענער פון דער גרופע מחליט געווען צו גיין אין שול, ווייל זיי האבן נישט געהאט עפעס אנדערש צו טון. פאר סטאוערט און די אנדערע פרייע אידן, איז עס געווען דאס ערשטע מאל וואס זיי זענען אריין אין אן עכטן שול אנגעפולט מיט פרומע אידן.

זיי זענען אריינגעקומען שטילערהייט אין שול כדי נישט צו שטערן די אידן וועלכע האבן געהאלטן אין מיט׳ן דאווענען שטילע שמונה עשרה פון שחרית. זיי זענען ארויפגעגאנגען צום ליידיגען ווייבער שול ווייל זיי האבן געוואלט אנקוקן די מתפללים. באלד דערנאך האט מען אנגעהויבן קריאת התורה. די פרייע חברה האט געקוקט פון אויבן מיט גרויסע אפענע אויגן, זעענדיק ווי אזוי מען ליינט אין די תורה.

סטאוערט איז מורא׳דיג נתפעל געווארן פון דער קריאת התורה. ער האט אנגעהויבן צו טראכטן... ״אויב איך וואלט געקענט צוריק גיין א טויזנט יאר פריער, בין איך זיכער אז איך וואלט געזען די זעלבע זאך וואס איך זע יעצט. די מענטשן האבן זיך נאר געטוישט, אבער עס איז די זעלבע תורה. דאס איז אפשר די סיבה פארוואס די אידן עגזעסטירן נאך אזוי ווייל דורות...״ סטאוערט האט קיינמאל נישט געשפירט אזא התקשרות צום אידישקייט ווי יעצט. ווען ער איז צוריקגעפארן צו זיין היים אין קליוולאנד אין אמעריקע האט ער מחליט געווען צו ווערן מער אידיש.

דאס ערשטע זאך וואס סטאוערט האט געטון איז געווען צו שיקן זיינע קינדער צו א אידישע סקול. ליידער, צוליב זיין גרויסע עם הארצות, האט סטאוערט געשיקט זיינע קינדער צו לערנען אין א ״רעפארם״ סקול. סטאוערט איז אבער שנעל אנטוישט געווארן פון די רעפארם אידן, ווייל אלעס ביי זיי איז פרייוויליג, ד״ה למשל אויב מען וויל היטן כשרות מעג מען, אויב מען וויל נישט, דארף מען נישט. אפילו סטאוערט אליינס איז נישט געווען פרום, האט די שיטה פון די רעפארם אידן נישט געהאט קיין פשט.

סטאוערט האט ארויסגענומען זיינע קינדער פון רעפארם סקול, און ער איז געגאנגען צו דעם קונסערוואטיוו. זיי זענען נישט געווען אסאך בעסער. למשל, זיי האבן געהאט א שחרית מנין אבער קיינער פון זיי האט געהיטן קיין שבת. וואס פאר א מין אידישקייט איז דאס? סטאוערט איז אויך נישט געווען צופרידן מיט די קונסערוואטיוו. אבער סטאוערט איז נאך אלס געבליבן פריי.

א שטיק צייט שפעטער איז ער געגאנגען צו א דינער פון די קונסערוואטיוו׳ן סקול. די דינער איז געווען אין א טריפה׳נע רעסטאראנט רח״ל. בשעת דעם דינער, האט א רוח תשובה אריינגעכאפט אין סטאוערט, ווייל ער האט געטראכט, ״וואס טון אידן מאכן א דינער אין אזא פלאץ?״ און ער האט מחליט געווען נישט צו עסן דעם טריפה׳ן פלייש! ווען מען האט געמאכט א גורל ביים דינער, האט סטאוערט עס געווינען. ער האט דאס אנגענומען פאר א גוטע סימן פון הימל צוליב זיין זיך צוריקהאלטן פון עסן דעם טריפה׳ן פלייש. דעם חיזוק וואס סטאוערט האט באקומען די נאכט האט אים געשטופט צו ווערן מער פרום.

באלד דערנאך האט סטאוערט אנגעהויבן צו גיין אין מיט׳ן די וואך אין א פרומע שול אין די געגענט פון קליוולאנד הייטס. צוביסלעך איז סטאוערט געווארן מער און מער ערליך. איין שבת האט ער זיך מיישב געווען אז ער וויל גייען שבת אין שול אויך. סטאוערט איז געווען פון די ערשטער צו קומען אין שול דעם שבת אינדערפרי, נאר דער רב, הרב ניסענבוים איז געווען אין שול. סטאוערט האט געפרעגט פון דעם רב וואו ער מעג זיצן. דער רב האט אים געענטפערט אז סטאוערט מעג זיצן וואו ער וויל.

סטאוערט האט גענומען א פלאץ אין מיטן דעם שול, און ער האט אנגעהויבן צו דאווענען. וויבאלד סטאוערט איז געווען א פרישע בעל תשובה, האט דער איד לעבן סטאוערט אים צוגעהאלפן וויזן דעם פלאץ אין דעם סידור וכו׳. ביים ענדע פונעם דאווענען, האט סטאוערט באמערקט אז יעדע זיץ האט געהאט א נאמען אויף עס. סטאוערט האט געליינט די נאמען אויף זיין פלאץ און ער האט כמעט געח׳לש׳ט: ״אהרן מינץ״ – דאס איז געווען זיין פרומער זיידע וואס איז נפטר געווארן 10–15 יאר פריער. סטאוערט האט עס געזען אלס נאך א סימן אז ער גייט אויפ׳ן ריכטיגען וועג.

צוביסלעך זענען סטאוערט און זיין משפחה געווארן מער און מער פרום. איין טאג האט סטאוערט דערציילט פאר זיין טאטן אז ער האט אנגעהויבן צו לערנען תורה מיט אידן פון דעם טעלזער ישיבה אין קליוולאנד. סטאוערט׳ס טאטע איז געווארן איבערראשט... ״דו האסט שייכות מיט טעלז?!״ האט סטאוערט׳ס טאטע אים געפרעגט. ״דו ווייסט וואס?״ האט סטאוערט׳ס טאטע אנגעהויבן צו דערציילן מיט א לעבעדיקייט, ״מיין מאמע, דיין באבע האט געהאט שייכות מיט טעלז פאר איבער 50 יאר. אמאל האט זי אפילו מנדב געווען א ספר תורה!״ סטאוערט איז געווארן גאר אינטערעסירט צו הערן וועגן דעם ספר תורה וואס זיין פרומע באבע האט געבען אזוי סאך יארן פריער.

סטאוערט איז געזיצן הערן זיין טאטא דערציילן ווייטער, וועגן דעם ספר תורה וואס סטאוערט׳ס באבע האט מנדב געווען אסאך יארן פריער. ״דעמאלט,״ האט זיין טאטע אנגעהויבן צו דערציילן צו סטאוערט נאכאמאל, ״ווען דו ביסט געווען א פיצי בייבי, ביסטו נעבאך געווען שטארק נישט געזונט. וועגן דעם האט דיין באבע געווען מסכים צו געבן א ספר תורה צו א באוואוסטע בית מדרש בתנאי אז מען זאל מאכן א ״מי שברך״ פאר דיר אין שול. זייער פלאן איז ב״ה געלונגען. זי האט געגעבן דעם ספר תורה, און דו האסט געהאט ב״ה א רפואה שלימה!״

סטאוערט איז שפעטער געוואר געווארן אז דער רב פונעם שול וואו סטאוערט׳ס באבע האט געמאכט די הכנסת ספר תורה, איז יארן שפעטער געפארן קיין ארץ ישראל. דער רב האט מיטגענומען יענע ספר תורה פון סטאוערט׳ס באבע און ער האט מייסד געווען א שול אין ירושלים. די שול איז געווען די שול לעבן דעם האטעל וואו סטאוערט און זיין חברה זענען דעמאלט אריינגעגאנגען. עס קען זיין אז דער ספר תורה וואס האט אים מעורר געווען צו תשובה יענע שבת אינדערפרי אין ירושלים, איז געווען די זעלבע ספר תורה וואס זיין באבע האט געגעבן אזוי סאך יארן פריער. ווען מיר ליינען די ווערטער, שטייגען סטאוערט און זיינע משפחה העכער און העכער אין אידישקייט. אפילו סטאוערט׳ס טאטע איז אויך געווארן מער פרום.

אין די וואכעדיגע סדרה ליינט מען די עשרת הדברות וואס זענען די יסודות פון אידישקייט. עס שטייט אין די הייליגע תורה, ״לא יהיה לך אלהים אחרים...״ רש״י זאגט אויף דעם פסוק, אז עס זאל נישט זיין צו דיר געטער, וואס אנדערע האבן געמאכט אויף זיך פאר געטער. ד״ה אידן מוזן נאר גלייבן און דאווענען צום באשעפער. דאס האט אונזער ברוך פון דעם מעשה פארשטאנען. און אזוי מוז מען אויך גלייבן, ד״ה אז נאר דער אייבערשטער האט כח איבער אונזערע לעבן. דורך שטארקן זיין אין אמונה אין דעם באשעפער אליינס, וועלן מיר אלע זוכה זיין צו עכטע רפואות און ישועות און אלעס גוטס. **גוט שבת אלע אידן.**

נתרם לרפו״ש של מרדכי מנחם מענדל בן ציפורה יוטא, דוד צבי מנחם בן חיה שרה, שאשא מלכה בת גאלדא, משה דוד בן מרים בתשח״י

לנדב גליון זה לרגל שמחה או אירוע אחר, נא להתקשר למתתי׳ וואלפבערג 3234–362 (845) כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו (שבת קיח:) - **נא לעיין בדף זה לאחר התפילה**